Ч. 244 (12.610). Львів, субота 1. листопада 1930. Гоштова оплата заплачено готівкою. Рік LI.

ДІЛО

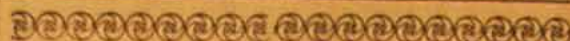
ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00 „, Піврічно 30·00 „, Річно 60·00 „. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 Число Українського і Білоруського Виборчого Бльоку 11

Арештування голови і головного секретаря УНДО.

В четвер, 30. жовтня ц. р. у ранних годинах поліційні органи перевели ревізію в приватному помешканні голови Українського Національно - Демократичного Обєднання і б. голови Української Парляментарної Репрезентації **д-ра Дмитра Левицького**, якого по переведеній ревізії арештовано. Цього самого дня і в тих самих годинах переведено також ревізію в приватному помешканні головного секретаря УНДО **д-ра Любомира Макарушки**, а по ревізії його теж арештовано.

У полудневих годинах цього дня явилися представники державної поліції у кімнатах Секретаріяту УНДО (в Народній Канцелярії при вул. Косцюшка) та поздіймали урядові печатки зі столів і шаф, які були на них наложили в часі ревізії дня 21. вересня ц. р. З розпечатаних столів і шаф забрали всі акти.

Список арештованих б. українських послів.

З „Українського Клюбу“:

1) Д-р Степан Біляк, 2) д-р Іван Блажкевич, 3) Павло Васильчук (засуджений на рік вязниці), 4) Олекса Дроздовський, 5) Іван Заваликут, 6) Володимир Кохан, 7) Степан Кузик (арештований вдруге), 8) о. Леонтій Куницький, 9) д-р Дмитро Левицький, 10) Іван Ліщинський, 11) Антін Максимович, 12) Дмитро Паліїв, 13) о. д-р Володимир Пелліх, 14) Володимир Целевич, 15) Олекса Яворський.

З „Української Соц.-Рад. Парл. Репрезентації“:

1) Семен Жук, 2) Осип Когут, 3) Антін Нивинський, 4) Микола Рогуцький.

З Клюбу „Сель-Роб.“

1) Максим Чучмай.

Дикий (УПП).

1) Д-р Михайло Західний.

Таким робом арештовано досіль **21 бувш. українських послів**. На волі перебуває ще 11 б. членів Українського Клюбу, з чого один посол (Антін Кунько) був вже арештований і звільнений; з клюбу соц.-радикалів перебувають на волі 2 посли, з чого один (д-р Дм. Ладика) був вже арештований і звільнений. З золочівської округи на 5 б. українських послів (4 УНДО і 1 УПП) не залишився на волі ані один.

З б. сенаторів арештовані досіль: 1) Сергій Козицький (Сельроб. прав.), 2) Микола Кузьмин (УНДО) і 3) о. Юліян Татомир (УНДО).

Сумні познаки часу.

Кампанія проти Високопреосв. Митрополита Шептицького.

Львів, 30. жовтня 1930.

Кампанія проти особи Високопреосвященого Митрополита Андрея Шептицького, яка розпочалася у польській пресі у звязку з Його заходами у центральних урядових кол у справі відомих подій, не тільки не затихла, але стає щораз більше неперебірчивою і переступає усякі межі звичайної пристойности. Залишаємо на боці політичний глузд такої пресової кампанії, яка — замісць поликуватися на високий авторитет нинішнього Голови Греко-Католицької Церкви задля якогось злагіднення теперішньої зечувано загостреної атмосфери, — не цурається найпоганіших метод, щоби тільки цей авторитет валити. Очевидно, що цієї цілі ця кампанія „Курєрків“ і „Слов“ не добуде, бо її наслідком є саме ще більший зріст поваги й пошани, якою користується Високопреосвящений Митрополит у всіх верствах, колах і сферах українського народу. Єдиним наслідком тієї кампанії це лише дальше загострення міжнаціональних відносин у нашому краю та ще дужче психічне й організаційне зіспоєння внутрі українського громадянства. Цього першого такі органи польської преси, як краківський „Курерок“ та львівське „Слово Польске“ видно самі бажають собі, а в друге не вірять! Доказів достарчить будуччина. Коли редактори „Курерка“ та „Слова Польского“ вважають своєю життєвою місією оклевечувати всіх і вся, хто і що в українському життї грає чільну ролю та уявляє собою велику цінність, у такому разі безумовно їхня лють мусить звертатися проти людини, яка в історії українського національного життя має уже світлу сторінку піонїра національної культури й сторожа громадської моралі. Цієї сторінки ніхто вже не в силі заплямити і коли сьогодні здається комунебудь, що поганенькими статтями, повними інвектив та інсинуацій, зможе у когонебудь з українців захитати його пересвідчення щодо величезної індивідуальности Митрополита, то це груба помилка людців, які про історію українського культурно-національного й громадсько-політичного руху мають таке саме поняття, як про відносини на Марсі.

Гротесковість ситуації полягає у тому, що такі органи преси, як згаданий краківський „Курєрок“ чи львівське „Слово Польске“, забіраючи голос в українських справах, промовляють саме найбільш авторитативним голосом і своїми „інформаціями“ вічно претендують на монополь „ревеляторів.“ В свою чергу, „ревеляції“ таких газет є незугарним зліпком зачутого, що десь щось дзвонить, з власними „комбінаціями“ буйної фантазії. Приходять справді несотворені речі, які звучать як казки з 1001 української ночі, в які вірять наївні читачі. Ясна річ, що можуть в них вірити польські читачі „Курєрка“ чи „Слова“ (й то далеко не всі), однак трудно чейже вимогати навіть від дуже пересічного українського громадянина, щоби він повірив у „ревеляції“ того рода, як вірнопідданчі заяви перед московським царем — царського вязня, проти якого в першу чергу зверналася ненависть московських окупантів, — як якийсь „моральний протекторат“ князя Церкви терористичним актам чи напр. якась „диверсія“ Митрополита проти двох інших дієцезальних Епископів, безпосередньо після кількакратних спільних довгих нарад та саме в нинішній важкий час для цілої Греко-Католицької Церкви!

В цілому культурному світі прийнято, що в найзавзятішій пресовій полеміці обовязують деякі звичаї т. зв. доброго виховання. Добре виховання, яке чейже не конче мусить бути залежне від партійної приналежности одиниці та її симпатій і анімозій, каже, що полемізуючий дневникар повинен знати „дистанс“ поміж собою та предметом своїх атак. Анонімові автори статтей у „Курерках“ і „Словах“ тої величезної природної віддалі, яка ділить їх від могутньої постаті Митрополита Андрея Шептицького, зовсім не добачують. Освітлювання і коментування на всякий можливий лад політики — це одно, а форми примітивної пристойности — це друге. Тимчасом читаючи напр. останні „ревеляції“ у „Слові Польскому“, бачимо, що затратилися там уже цілком межі не тільки поміж поняттями полеміки й наклепу, але й доброго виховання та хамства. Очевидно, що в таких випадках полемізуючий автор має за собою повну „побіду“, бо не потрібує боятися ніякої реплики: ніхто чейже на такій площині не стане з ним ані полемізувати ані закидуваних річей спростовувати й нікого подібні звороти не можуть образити.

Нинішні атаки польських газет на Високопреосвященого Митрополита Шептицького є справді сумним документом часу.

Повстання на Формозі.

На Формозі вибухло повстання. Від трьох днів іде боротьба. Досі впало 200 людей. Японський уряд вислав карну експедицію для пацифікації Формози. Повстанці зловили кількох вояків і кинули живих в огонь. Поведінка повстанців супроти японців крайнє жорстока.

Плутання понять.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 28. жовтня 1930 р.

Життя на північно-західніх українських землях так переплуталося й витворило ґрунт для стільки неприємних випадків, що в голові українського громадянина починається дивний танок думок, подібний до „танку св. Віта“.

Мимохіть пригадується, як учать танцювати ведмедя. Підогрівають під ним залізну бляху і в той час йому грають на скрипку чи бубон. Бідний звірюка звязує горяч під ногами зі звуком інструментів і потім, щоби не попектися, підіймає ноги навіть на холодній землі, як лише зачує ці звуки.

Щось подібне діється з нашим громадянином. Він теж починає „танцювати“, як лише зачує цю оборону своїх законних прав, звязуючи їх з ріжними неприємностями й карами, як звязує ведмідь горяч із звуками.

Трапиться йому „попектися“ на гарячій блясі ріжних приписів у звязку з відстоюванням законних прав, як уже й він сам і інші громадяни роблять вемежий висновок: хай їм пек усім цим законним правам, краще про них і не згадувати!

Так було в нас зі шкільними деклараціями, Просвітами, кооперативними курсами, громадськими виборами, ріжними вічами й зборами та виборами до сойму і сенату. Не один наш громадянин „попікся“, а звідси й задзюркотів струмок переполоху й абстиненції.

Говоримо про ці небезпечні психольогічні струмки тому, що йдуть вибори до сойму та се-

вату, ні відкривають перед цими смертоносними струмками широке поле. Переполох і абстиненція — найгірші вороги виборчої акції. Куди вони проникнуть, там не може бути успіху.

Згадані в нас ненця переполоху й абстиненції є наслідком переплутування понять права й переступства.

Хтось підписав шкільні декларації, він виборчу акцію, роздавав нумерки і т. д. а після деякого часу мав трус, протокол і кару за гноївку, собаку, чи щось інше. Чи справді останнє було наслідком першого, явних доказів він не має. Одначе законні акти користання зі своїх прав починає поволі кваліфікувати, як акти антиурядові, або як якісь переступства, за які нібито хтось може його карати чи бодай робити йому неприємности. І врешті доходить до того, що все те законне, що комусь не подобається, вважає за каригідне або бодай за небезпечне. А звідси оцей ведмежий танок між своїм і чужим табором, між правом і уроєним переступством.

Національні меншости в державах є в тому тяжкому становищі, що для них або окремо окреслюється спеціальні права, або ставляться їм певні обмеження. І горе тій меншості, яка переплутує поняття права з поняттям переступства. А власне ця плутанина на наших землях і витворює якусь вавилонську башту понять, біля якої наші люди перестають одні одних розуміти.

Поминаємо інші випадки й спинимося на випадках сьогоднишнього дня. Зголошується українська листа до сойму та сенату. — І зараз починається ведмежий танок: а чи це — мовляв — не є протидержавним чи протиурядовим чином? Ведеться законну виборчу акцію, роздається нумерки, призначується мужів довіря. — а чи це не є переступством? Збираються люди віддати голос на свою листу, — а чи не буде за це кари, протоколу, арешту чи ревізії? Вмить вибори вяжуться з гноївкою, собакою, комином і т. д.

Не ходить нам навіть про самі вибори, а про те, що при такому переплутуванні понять права й переступства і жити вже годі. Тоді треба булоб зречися всіх своїх прав і покінчити життя хіба самогубством. Одначе нація цього не зробить, бо сама природа на це її не дозволить: у нації є один лише гін — жити.

А коли так, то ми, українці, повинні прикласти всіх старань, щоб освідомити своє громадянство, що нам не вільно плутати понять законного права з переступствами. І то тим більше, що нерозуміння своїх прав чи зречення їх ставить людину навіть нижче того ведмедя, що зве вогонь зі звуками. Врешті абстиненція не дає й жадних практичних користей: хто почав резиґнувати зі своїх законних прав, мусить уже котитися по похилій площині аж до зречення самого себе.

І навпаки, кожна свідома й законна оборона, хочаб і найдрібнішого свого права морально підвищує націю й поволі наближає її до повноти людських прав.

У ці передвиборчі дні, кажемо, повинно бути уділено багато уваги виясненню нашим громадянам, зокрема селянам, що є нашим законним правом, а що, з державної точки погляду, переступством; що в жадному разі безпосередньо чи посередньо — не може стягати на громадянина ні кари, ні найменшої неприємности, а що дійсно може мати такі наслідки.

Очевидно, що не лише селяни, але й деякі наші інтеліґенти не провели для себе ясної лінії між правом і забороненим чином, коли виминають виборчу арену та законний шляхотний на ній турнір, або витанцьовують на ній ведмежого гопака під чужу дудку, хоча нічого не може із пекти.

Чи це гідне українця й громадянина?

В. Островський.

З голосів української преси.

Француз про українську справу.

„Новий Час" з дати 31. жовтня 1930 (ч. 124.) приносить під повищим наголовком цікавий допис д-ра Юрія Студинського з Парижа. Допис не впав конфіскаті. Далі передруковуємо його в цілости.

„Одним з найбільше замітних сучасних політиків Англії — читаємо в дописі — є без сумніву льорд Ротермір. Льорд Ротермір належить до табору т. зв. ревізіоністів, які вважають, що в сьогоднішньому політичному укладі повоєнної Европи повинні наступити поважні зміни. Зокрема льорд Ротермір веде акцію в користь мадярів. Подібним французьким Ротерміром у відношенні до нас, українців, може бути визначний французький учений Рене Мартель, який часто виступає зі своїми статтями на сторінках европейської преси в українській справі. В останньому часі Рене Мартель видав книжку, яка саме появилась у париських книгарнях п. з. René Martel „La France et la Pologne — Rèalitè de l'Est Europèen (видавництво Marcel Riviere Paris, III + 727 сторін 16°).

„Голос знаменитого французького ученого в обороні прав українського народу у хвилину, коли французька опінія щораз пильніше слідить випадки на Сході Европи та коли вістки, які приходять з Галичини потрясають до глибини інтелектуальні сфери Франції, коли по часописах щораз частіше появляються вістки, що на сході не все в порядку, — можемо ми, українці, привитати цю книжку тільки із великим признанням.

„Імя професора Рене Мартеля відоме вже в українській суспільности через його твір „La question d'Ukraine", що появився друком у 1927-ому році. Його останній твір безсумнівно сильніший, а зрозуміння українського питання виведене з правдивим і блискучим мистецтвом французького „еспрі". Коли ви читаєте книжку, то вам здається, що її пише українець-націоналіст. А всетаки це пише француз, який любить правду і ясно та отверто ломить копіє в обороні прав українського народу.

„Автор порушує цілу чергу питань на Сході Европи: Данціґ, славетний коридор, Вильно, Горішній Шлеськ, але — ми обмежимось тільки до того, що торкається українських земель. Третій уступ має наголовок „Галицька трагедія". Знайдете у ній історію розвитку українського народу у Галичині, усі документи із визвольної боротьби, історію галицької мирової делеґації, рішення Антанти признати Галичину Польщі — присяга тисячної юрби під церквою св. Юрія і т. д.

„У черговім уступі у першім підвідділі під заголовком „Київ" подає проф. Мартель історію Великої України, згадує Переяславський договір, методичне нищення України московськими царями, історію революції, переходить часи Центральної Ради, Гетьманату, Директорії та широко спиняється на Варшавськім Договорі, який заключив Петлюра.

„У майстерний спосіб розправляється французький учений з ідеольоґією т. зв. уенерівських діячів. Автор наводить численні документи із історії мирової конференції, статті світових часописів, книжки чи статті польських діячів і т. п.

„У висновку розбирає усі можливости української квестії чи прийде упадок совітів, чи вона залишаться, чи Україна буде зараз самостійною чи у спілці із Росією, якої небудь закраски архибілої, білої, білавої — червонавої чи таки червоної і стверджує, що питання соборности українських земель ніколи не стратить своєї актуальности.

„Автор кінчить апелем до Франції, щоби вона дальше залишилась аванґардою волі і правди".

Нові арештування в С. Р. С. Р.

З Москви пишуть, що там ДПУ викрило нову тайну орґанізацію інжинірів, яка начебто мала на меті довести радянські республики до господарської руїни, що спричинилоб інтервенцію чужих держав. Орґанізація мала контакт із еміґрацією в Парижі. Між арештованими членами тієї орґанізації є Денисов, Ґукасов, Робель, Монташев, Рамзін, Федотов, Купріянов та інші.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З 1. ЛИСТОПАДА 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 47)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

Коли ми трохи вспокоїлися після веселощів, я довідався від Якимця, що муринка Біла Зозуля служить у дами на 1-ім поверсі; у нашому домі вважали її на-пів відьмою, доказом чого була підкова над її сінником — символ червоношкірого племени Воду. Казали також, що що-вечора, коли її пані виходила з хати, Біла Зозуля зачинялася в мансарді, попивала горілку, заки не впала мертвецьки пяною і частину ночі проводила на співі муринських пісень. Тепер я вже розумів той таємний шелест, що йшов від моєї сусідки: вона відчиняла пляшку, падала на долівку і затягала одноманітну пісню. Щодо слів „тольокотолінян", то є це мабуть рід ономатопеї, дуже поширеної у негрів на Кап, щось у роді нашого „тра-ля-ля"; виконавці муринських пісеньок уживають часто таких звуків.

Чи треба казати, що від того дня сусідство Білої Зозулі не було вже для мене привабливою розривкою. Вечором, коли вона верталася, моє серце вже не калатало так живо. Я більше не гаяв часу на підслухи під стіною... А все таки інколи серед нічної тиші „тольокотолінян" доходило до мого столика і я відчував якусь дивну тугу слухаючи цього рефрену, так, немов би я передбачував, яку ролю він відограє колись у моему житті...

Тимчасом Якимцьо найшов місце книговоза за 50 франків місячно в якійсь торгівлі залізом, куди він ходив що-вечора, вийшовши від маркіза. Сарака повідомив мене про цю новину, на-пів задоволений, на-пів збентежений.

— А коли-ж ти будеш ходити **туди**? — спитав я його відразу.

Він відповів мені зі сльозами в очах:

— Маю ще неділю.

Від того часу він справді ходив **туди** лише в неділю, а це коштувало його чимало. Чим же було це **„туди"**, що з такою привабою звало серце Якимця?... Я був би радо довідався про це від когось. На жаль, він ніколи не пропонував мені йти з ним разом, а я був занадто гордий, щоби напрохуватися. Зрештою, чи можна було й думати про якусь візиту в моїх капцях?

А прорте одної неділі, Якимцьо перед відходом до Перрота сказав до мене трохи ніяково:

— Чи ти не мав би охоту піти зі мною **туди**? Ти зробив би їм напевно велику приємність.

— Ні, мій коханий, жартуєш.

— Я розумію, що дім Перрота не є місцем для поета... Там справжній антикваріят...

— Я не про це... а про мій одяг...

— А я й не подумав про це!

І відійшов сам, якби втішений, що найшов справжню причину, щоби мене не взяти зі собою.

Ледве війшов по сходах, як вернувся задиханий:

— Данильцю! а якби ти мав черевики і приличний жакет, то ти пішов би зі мною до Перрота?

— Чому ні...

— Добре... ходи зі мною... я куплю тобі те, що треба і підемо **туди** разом.

Я глядів на нього задубілий.

— Це вже кінець місяця, а я маю ще гроші — переконував мене.

Я був такий щасливий на саму думку, що матиму на собі щось нового, що навіть не запримітив зворушення Якимця ні його дивного тону. Я задумався над ними аж згодом. У даний мент я обняв його за шию і ми пішли до Перрота, вступивши по дорозі до старника.

VI.

Роман Перрота.

Перрот сильно здивувався би, якби в 20-ім році життя почув ворожбу, що колись він стане наступником п. Лялюет, власника фірми з порцеляною, що матиме 200.000 франків складених у депозиті в свого нотаря (Перрот і нотар!), ще й чудову крамницю на розі вулиці Сомон.

До 20 літ Перро не покидав ні разу свого села, носив ходаки з соснового дерева севенських лісів, не знав слова по французьки і заробляв 500 франків річно годівлею шовковиків. Був це здоровенний парубіка, лепський танцюрист, сміхун і співака, чесний і спокійний, не задирався з шинкарами. Як усі леґіні в його віці мав він свою дівчину, на яку ждав що-неділі після вечірні, щоби піти з нею на танці в морвовім гаю. Дівчина Перрота звалася Роберта, „велика Роба." Була це гарна 18-літня ткаля, також сирота, так само бідна як він, але грамотна, а це було в севенських селах рідше, ніж віно.

Перрот був дуже гордий своєю Робою і рішив оженитися зараз, як тільки буде звільнений із війська. Але коли прийшло тягнути льоси при бранці, бідний севенський парубок, дарма, що передтим тричі замачав пальці в свяченій воді — витягнув лиховісне число 4. Треба було „рокувати." Яка розпука!... На щастя, моя мама вихована і майже вигодована мамою Перрота прийшла з допомогою свому молошному братові і позичила йому 2000 франків, щоби він найшов собі заступника для військової служби. Мої родичі були тоді багаті. Перрот не пішов до війська, а оженився. А що новоженці були чесні люди і хотіли віддати гроші моїй мамі, а не могли би були заробити на них працею на селі, тому зважилися виїхати до Парижа, щоби там шукати щастя.

(Продовження буде.)

Затверджені й уневажнені виб. листи.

ЗОЛОЧІВ.

Подана у нас вчора за „Дзенніком Людовим“ вістка про уневажнення листи Українського й Білоруського Виборчого Бльоку в золочівській окрузі минається з правдою. Під датою 30. жовтня повідомляє ПАТ з Тернополя: Окружна виборча комісія ч. 55 в Золочеві затвердила такі листи кандидатів: ч. 1 ББ, ч. 5 Бльок соц. лівиці Бунд і НСПП, **ч. 11 Український й Білоруський Виборчий Бльок**, ч. 14 Нар.-жидівський бльок, ч. 15 „Русска Сел. Організація“, ч. 18 Загальний жидівський господарський бльок. Крім того затверджено листи окружні льокальні: ч. 22 Станислава Пшепюри і тов., яку зголошено під назвою листи Центроліву, ч. 23 Сельроб-Єдність, ч. 24 Ігнатія Жака і тов., яку зложено як другу листу Центроліву, ч. 25 Українська Партія Праці. Як індивідуальну листу ч. 26 під назвою „Незалежний селянин“ з кандидатом Дмитром Семенюком. — Уневажнено індивідуальні окружні листи в числі 8, які не мали передбачених виб. ординацією законних вимог.

ЛЮБЛИН-ХОЛМ.

Окружна виборча комісія в Люблині **уневажнила листу ч. 11 Українського й Білоруського Виб. Бльоку** (холмська виб. округа), дальше листу Центроліву і листу ППС-лівиці. З сіоністичної листи б. посла Ґрінбавма скреслено з формальних мотивів кандидатуру б. сенатора Трускера. На першому місці уневажненої листи Центроліву кандидувала б. посолка Ірена Космовська.

СТАНИСЛАВІВ.

Окружна виб. комісія ч. 53 у Станиславові затвердила отсі листи кандидатів: ББ (сойм і сенат), **Український й Білоруський Виборчий Бльок** (сойм і сенат), Сельроб-Єдність (сойм і сенат), Нар. жидівський бльок (сойм і сенат), Селянсько-робітнича сила (сойм), Українська Партія Праці (сойм), Робітничо-хлопська єдність (сойм). Всі інші листи, отже й листу Центроліву, уневажнено. Таким чином важними є тільки одна листа польська, одна жидівська, **чотири українські** й одна комуністична.

ТЕРНОПІЛЬ.

Окружна виб. комісія ч. 54 в Тернополі затвердила отсі листи кандидатів до сойму: ч. 1 ББ, ч. 4 листа народова (вшехполяки), ч. 5 Бльок соц. лівиці Бунд і НСПП., **ч. 11 Український й Білоруський Виборчий Бльок**, ч. 14 Нар. жидівський бльок, ч. 15 „Русска Сел. Організація“ і як окружну листу льокальну: ч. 22 Сельроб-Єдність. До сенату: ч. 1 ББ, ч. 7 Центролів, **ч. 11 Український й Білоруський Виборчий Бльок**, ч. 14 Нар. жидівський бльок, ч. 20 „Русска Сел. Організація“ (листа окружна льокальна). — Уневажнено індивідуальні листи в числі 10 з причини недостачі законних вимог.

На господарські теми.

Сільсько-господарська кріза і боротьба з нею.

(Докінчення.)

Вплив цін золота на істнуючу хиткість цін товарів є безсумнівним фактом. Статистичні дані про добування золота у цілому світі свідчать, що за останніх 20 років залишається воно майже на одному рівні, в границях 500.000 кільо (в році 1921) і 700.000 кільо (в році 1915). Вправді цей факт опрокидує твердження, що зменшилося добування золота, а також не є правдою, що нинішній промисл зідає більше золота, ніж раньше, бо на промислові цілі зуживається найбільше одну третину річної експльоатації нового золота. Однак ріжні держави закупили в останніх часах великі золоті запаси для цілей чи то реформи монетарної системи чи стабілізації валюти. Цей факт без сумніву вплинув на подорожіння золота та, як наслідок, на колихання цін з тенденцією знижки. Але з другого боку, не слід перебільшувати цієї сторони питання. Не треба забувати, що політика центральних банків шляхом знижування чи підвищування ескontового відсотку в сприяючий момент впливає рішуче на деяку стабілізацію цін. Також можна сподіватися, що „Банк для міжнародніх розрахунків“ у будуччині управильнить рух золота в тім напрямку, щоби пересування його з країни до країни не могло відємно впливати на рівень цін.

Знижка цін мусить бути признана політичною економією сучасних держав за факт, що вже не підлягає дискусії. Щож торкається сільсько-господарської кризи, то треба поважно призадуматися над ріжницею, яку можна ствердити в цій царині, — між видатками та прибутками сільських господарів. Правду кажучи, річ іде тут тільки про поліпшення предметів, які потребує сільський господар.

Підрахунок відсотків, які сільський господар мусить робити для задовольнення своїх мінімальних потреб, і прибутків, які в свою чергу дістає від покупців, доводить сільського господаря до щораз більшої розпуки. Тільки шляхом широкого розвинення кооперації у сільському господарстві можна трохи зменшити ріжницю між видатками та прибутками сільських господарів. Тільки кооперація моглаб дати сільському господареві можливість не тільки зменшити вартість предметів, які є необхідні для сільського господаря, але й також збільшити прибутки цього останнього.

Кооперація, та особливо сільсько-господарська кооперація ріжних країн вирішує це завдання в найбільш задовольняючий спосіб. Доказом правдивости цього твердження є факт, що обороти кооператив досягли значних розмірів. Наприклад, річні обороти кооператив на закуп досягли в році 1927 у Швайцарії приблизно 36[illegible] міліонів швайцарських франків. Обороти 332[illegible] кооператив тоїж катеґорії у Німеччині досягли 538 міліонів зол. марок. Нарешті, обороти коопе[illegible]

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З 1. ЛИСТОПАДА 1930.

Д-Р РУДОЛЬФ ЛЕММЕЛЬ.

Чверть століття теорії умовности.*)

Чого шукали ріжні вчені? — Великі наслідки скромної праці. — Фальшива популярність теорії Айнштайна.

Двацятий вік приніс дві нові науки, що перетворили фізикальне знання природи: ґеніяльну *науку про кванти Макса Плянка* та неменше ґеніяльну *теорію умовности* (релятивности) *Альберта Айнштайна.*

Першу відкрили 1900, другу 1905 р. Важно знати, що над тою справою працював не виключно один Айнштайн, та що не виключно він дійшов до вислідів, які відтак найшли признання; Анрі Пуанкаре в Парижі та Г. А. Льорентц в Амстердамі працювали також над дразливим питанням: як треба розуміти незмінність та постійність величини скорости світла? Яку ролю грає етер? Чому не можна його доказати? Також чимало інших працювало в тім часі над тими або подібними питаннями, но ті три згадані дослідники дійшли майже рівночасно до формул, що були подекуди цілком однакові. Цього не знав тоді ні один з тих трьох. Нині можна розвиток цієї справи переглянути та з певністю твердити, що навіть без Айнштайна було би прийшло до такої зміни в поглядах, хіба на десятки літ пізніше. Бо те, що тоді, перед чверть століттям, було несподіваною та ґеніяльною єресю, це стратило нині вже богато з свого жала.

В червні 1905 післав Айнштайн до „Анналів фізики“ свою критичну роботу під невинним заголовком: „Причинок до електродинаміки порушаних тіл“. У вересні 1905 появилася ця робота і *викликала негайно враження* між знавцями. В Берні, де Айнштайн був урядовцем швайцарського патентового уряду, став він приватним доцентом на університеті. Але ціріхське природниче товариство запросило його до Ціріху на виклад і тут його виводи викликали просто заворушення. Його добре не розуміли, а все-ж замітили, що тут йде про цікаву справу. Небавком покликали Айнштайна як надзвичайного професора до Ціріху. Кілька місяців передше тамошній звичайний професор після довгих вагань промував його на доктора фільософії. Айнштайн став як студент політехніки дипльомованим фаховим учителем природничих наук (як тоді це називали). Тоді-то, пізним літом 1905, виринуло в Ціріху питання, що пізніше порушило цілу земну кулю: *Що властиво хоче Айнштайн?* Що Ви думаєте взагалі про Айнштайна?

З появою роботи Айнштайна з 1905 р. починається незвичайно живий розвиток фізики, епоха її віднови, незамкнена ще нинішній день. Бо, скажім отверто: фізика творила тоді, як ми її студіювали в Ціріху або Берліні, перед 25 роками, штивну будівлю, начинену доґмами, де було богато сумнівів і клопотів. Люди лякалися власної уяви та фантастичної науки. *Самовбивство Больтцмана*[1]) у 1903 р. стоїть у безперечнім психольоґічнім звязку з тією крізою. Стара клясична наука гляділа безрадно, як виринають нові прояви — проміні Рентґена, проміні раду, теорія електронів, теорія квантів — улюблені атомові кульочки стали химерами, що присли під рукою дослідника. Критичне думання людини на початку століття розбудив Ернест Мах. Саме він, який виразно висловився про абсолютний ча[illegible] Нютона, що говорити про абсолютний час це я[illegible] сенітниця, став провідним мислителем.

Великою заслугою Нернста та Плянка бу[illegible] те, що оба ті чільні німецькі дослідники *негай[illegible] зайнялися теорією Айнштайна* як важним збо[illegible] ченням фізикального думання. Звістка про див[illegible] вечорі в ціріхськім природничім товаристві, [illegible] займалися дуже ревно Айнштайном, щоби вид[illegible] бути з нього „властиве ядро“ нової науки, як[illegible] він сам не знав, ані не міг засувати — дійшла [illegible] Берліна. І Айнштайн дістався, по ріжних пе[illegible] ходах вже 1914 р. до Берліна, щоби там на[illegible] гідне місце як директор фізикального відділу [illegible] ституту цісаря Вільгельма.

Коли зробимо огляд минулого чверть с[illegible] ліття розвитку теорії умовности, то мусимо п[illegible] знати незвичайний її успіх. Не можна замовча[illegible] що наука квантів Плянка є щонайменше одна[illegible] во революційна, однакого важна та важка в [illegible] слідах. Одначе дивні обстанови, до яких А[illegible] штайн є цілком непричасний, спричинили, щ[illegible] *теорії умовности причінилася сензація.* В [illegible] після розгрому німецький загал кинувся [illegible] гально до духових вартостей, величав Шпен[illegible] ра „Упадок Заходу“, звертався також богат[illegible] містичних форм думання, а антропософія си[illegible] пішла вперед[2]). І в звязку з тими проявами [illegible] стала теорія умовности *неоправдану рису в [illegible] чінні перевороту або занепаду*, немов би чере[illegible] найдено теорію умовности усіх річей, держав [illegible] релігії. Але цей рід умовности не є спеціял[illegible] умовністю, найденою Айнштайном. Бо вже [illegible] греки сказали в тім популярнім значінні: [illegible] дина є мірою усіх річей, отже все є умовне.

*) Стаття д-ра Леммеля (Lämmel) була поміщена в німецькому журналі „Die Umschau“. 1930. Heft 41. Frankfurt a/M.

[1]) Ґеніяльний віденський фізик (перекл.).

[2]) Головно завдяки швайцарському міст[illegible] д-рові Рудольфові Штайнерові (перекл.).

(Докінчення бу[illegible]

ратив на закуп та продажу досягли в році 1927 в Чехословаччині суми більше 7.230 міліонів чехословацьких корон.

Але найбільше заслуговує на нашу увагу факт, що отримані кооперативами прибутки є богато менші, ніж прибутки приватних капіталістичних підприємців.

Загальний прибуток означених кооператив коливається між 5 і 12 проц. річного обороту та дуже рідко перевищує це відсоткове відношення. В той-же час є богато значніший прибуток у подібних капіталістичних підприємствах.

Висновки, які робить автор та які ми цілком поділяємо, слідуючі:

1) Знижку цін, стверджену у відношенні до сільсько-господарських продуктів, а також сирівців та півфабрикатів, треба вважати затяжною і довготревалою. Тому необхідно постаратися, щоби сільський господар пристосував свою продукцію до зниженого рівня цін.

2) Треба дати сільському господареві найбільшу можливість робити свої розрахунки в інтересі свого господарства. Це можна осягнути кооперативним шляхом для найліпшого задоволення потреб сільського господаря та для уможливлення йому реалізації його продуктів всіми заходами, шляхом безпосередніх зносин зі споживачем.

3) Діяльність сільсько-господарських організацій у ділянці закупу та продажі повинна полягати у постійних зносинах з організаціями, які сприяють розвиткові сільського господарства.

Проф. С. Б.

ЗА ОКЕАНОМ.

Еп. Богачевський на візитації українських громад в Бразилії.

Як відомо, епископ Богачевський виїхав з доручення Апостольської Столиці 22. серпня ц. р. на візитацію українських греко-католицьких парохій у провінції Парана в Бразилії (в Південній Америці). Дня 4. вересня епископ прибув до Ріо де Джанейро, столиці Бразилії. Там привитали його бразилійські оо. Бенедиктини й о. Климентій Бжуховський ЧСВВ. Епископ Богачевський переночував у монастирі оо. Бенедиктинів, а на другий день виїхав до Сао Павльо, відки на другий день поїхав до Понта Гросса, куди прибув 8. вересня. Там привитав його епископ Антін Маззаротто і майже всі німецькі священики чину Божого Слова. Епископ Б. замешкав у палаті епископа, з яким оглянув місто і католицькі школи. На другий день виїхав до Куритиби, куди приїхав 9. вересня вечором.

Куритиба — це більше. 100.000-чне місто і там є доволі велика українська кольонія, яка вийшла привитати апостольського візитатора. Було там теж і бразилійське католицьке духовенство під проводом архиепископа Івана Браги. З українських священиків були о. ігумен Эстап Турковид і о. Ананевич. Візитатор еп. Константин замешкав у архиепископа і на другий день разом з ним відвідав президента провінції Парани, д-ра Афонса Камаргу.

Візитацію зачав еп. Б. 12. вересня в громаді Ґважувіра, де українці витали його дуже сердечно. Дня 13. вересня відвідав еп. Б. українську громаду в Марселіні, а 14. вересня привитала офіціяльно апостольського візитатора громада Куритиба. Там відбулося посвячення нової української католицької церкви. Посвячення довершив еп. Б. в супроводі оо. Шкірпана, Сенюти, Бжуховського, Ананевича і Турковида.

Артист В. Ємець в Нюарку.

В неділю 21. вересня дав свій концерт в Нюарку, Н. Дж., наш бандурист п. Василь Ємець. Концерт випав дуже гарно. Нарід був одушевлений. Артист так опанував слухачів на галі своєю грою, що було тихісенько. Всі з великим напруженням слухали звуків бандури. Концерт полишив по собі якнайкраще враження і всі присутні були дуже вдячні п. Ємцеві за так гарно проведений вечір. Ємець захоплює слухачів, бо він дійсний мистець; він вливає в інструмент цілу свою душу. Прекрасні його історичні річи, де він грає і співає, а слухач відчуває цілу подію з давнього і недавнього минулого України. На прощання сказав п. Ємець коротко, але з щирого серця дуже тепле і патріотичне слово.

Премієр Канади до українців.

Премієр Канади і лідер тамошньої консерватиної партії Роберт Б. Беннетт прислав до „Національної Преси" у Вінніпегу, Ман., яка видає газети „Канадійський Фармер" і „Канадійський Українець", довшого листа, в якому між іншим читаємо: „Консервативна партія не признає ріжниць поміж людьми щодо їх звання або віри. Ті, що родилися в чужих краях, подібно як і уроджені канадійці, можуть рівно сподіватись від нас не лише справедливого відношення, але й усякої помочі, на яку лише моє правительство спроможеться у своїм змаганні до високих цілей".

ОСТАННІ ВІСТИ

ПАТ ПРО АРЕШТУВАННЯ Д-РА ДМ. ЛЕВИЦЬКОГО.

Про причини арештування голови УНДО д-ра Дмитра Левицького Польська Агенція Телеграфічна повідомляє: Д-ра Левицького та Макарушку арештували тому, що при ревізії викрили матеріяли, які рішуче вказують на звязки обох тих діячів із зовнішніми чинниками, що ведуть акцію на шкоду держави.

ДО АРЕШТУВАННЯ Д-РА Я. СЕЛЕЗІНКИ І ЙОГО ДРУЖИНИ.

В четвер 23. ц. м. привезено до поліційних арештів слідчого уряду в Тернополі *д-ра Ярослава Селезінку*, адвоката в Радехові і *його жінку Ніну*. Вони вже передтим були арештовані місцевою поліцією в Радехові і їх обох відставлено до слідчої вязниці окружного суду в Золочеві. Там їх переслухано і звільнено й вони обоє вернули домів. Але зараз на двірці радехівська поліція арештувала їх вдруге під замітом злочину шпіонажі і безпосередньо відставила їх до слідчого уряду державної поліції в Тернополі. Тут переслухала їх не тільки поліція, але й військовий судя капітан з військового районового суду в Тернополі, котрий остаточно заявив свою некомпетентність і супроти того в пятницю 24. жовтня ц. р. пп. Селезінків відставлено до слідчої вязниці при окружнім суді в Тернополі. Тут їх переслухав слідчий судя і цей у свою чергу узнав себе місцево некомпетентним та відступив акти разом з арештантами окружному судові в Золочеві, бо мнимий злочин поповнено на території цього суду. В неділю 26. жовтня д-ра Селезінку і його дружину вивезла поліція до Золочева і вони обоє сидять тепер в тамошній слідчій тюрмі у замку.

Мнимого злочину шпіонажі мали допуститися д-р Селезінка і його дружина через те, що селян, котрі приходили по пораду і поміч до адвокатської канцелярії д-ра Селезінки в Радехові в справі відомих ревізій і арештувань, випитувалися ближче про ті події і про настрої, котрі вони в селі по собі оставили, а д-р Селезінка, як адвокат, нотував собі свідків подій.

АРЕШТУВАННЯ Б. УКРАЇНСЬКОГО СЕНАТОРА.

(ПАТ). На приказ слідчого судді в Чорткові арештували 30. жовтня бувш. сенатора **Василя Бараника (УНДО)** із Заліщик. Арештування Бараника є в звязку із карною справою б. посла о. Куницького.

ЩЕ ОДИН „ЗАМАХОВЕЦЬ" НАВ ВОЛІ.

Дня 29. жовтня вийшов на волю з превенційного арешту у Варшаві Ант. Рушкевич, якого були арештували 14. жовтня під закидом участи в плянованім атентаті на Пілсудського. Підчас 16-денного побуту в арешті Рушкевича не переслухували. Його звільнили наслідком рішення судді Павліковського.

АРЕШТУВАЛИ ПРЕЗИДЕНТА М. БЕНДЗІНА.

(ПАТ). До прокуратури при окр. суді в Соснівці вплинуло внесення адм. влади потягнути до карної відповідальности президента м. Бендзіна інж. Міхеліса за протидержавну промову, яку він виголосив на похороні Хлодовського в Соснівці 7. жовтня.

КОПАЛЬНЯНА КАТАСТРОФА.

Із Шарльроа у Франції повідомляють, що в копальні в Фортетель вибухнули гази. Видобули 5 вбитих шахтярів, у цьому 3 італійців, одного з Польщі.

НАПАД НА ПОЧТ. АВТО.

ПАТ повідомляє з Катовиць, що на гостинці біля Рудзінця заставлено колоди дерева. Почтове авто мусіло зупинитися. Тоді вискочило з ліса 3-х замаскованих людей, вирвали шоферові револьвер і ключі від воза, порозпорювали мішки та забрали готівкою 400 марок і пакети. Потім замкнули шофера в части авта, призначеній на клунки й утекли. Йде погоня.

КРАДІЖ У КАСІ ХОРИХ.

У варшавській Касі Хорих касієр Червінський (ББС) украв ок. 20 тисяч зол. Він інкасував гроші, а не сплачував їх. Кажуть, що в тій Касі Хорих є ще більше дефравдацій.

АРЕШТУВАЛИ ПАНГАЛЬОСА.

З Атен прийшли вістки, що бувш. грецький диктатор хотів зорганізувати повстання. Вояк, що стояв на варті в касарні біля дому, де зібралися були змовники, вистрілив припадково. Змовники втекли, тому поліція арештувала лише 30 змовників. Постановили арештувати і Пангальоса. Є чутки, що Пангальоса хотіли проголосити диктатором.

АРЕШТУВАЛИ БУХАРІНА.

До Риги прийшли вістки що від Бухаріна зажадали були, щоби осудив праву опозицію. Бухарін відмовився підписати таку заяву, тому політбюро приказало арештувати його. Бухарін покищо є в дом. арешті, де його пильно сторожать.

ЗЕМЛЕТРУС В ІТАЛІЇ ТА КАЛІФОРНІЇ.

Дня 30. жовтня кілька італійських місцевостей навістив землетрус. В Анконі завалилося кілька домів, богато було ушкоджених. Двох людей було вбитих, 60 ранених. У Сеніґалії й околиці було вбитих ок. 20 людей. В селі біля Анкони згинуло 3 людей. В Пезаро було 8 ранених, у Мондольфо 22, в Фано 6.

Із Сан Франціско прийшли вістки, що Каліфорнію навістили чотири потрясення на протязі 12 годин. Зарисувалося кілька домів у Рідінс.

УНЕВАЖНЕНІ ВИБ. ЛИСТИ.

(ПАТ). Виборча комісія ч. 52 (Стрий) уневажнили з формальних причин Бльок соц. лівиці (Бунд і НСП), жид. роб. комітет Поале-Сіон, Руску сел. організацію, Загальний жид. госп. бльок і дві індивідуальні листи Формановича та Чармака.

Дві індивідуальні листи відкинули ще й передтим.

РЕВІЗІЯ В РЕДАКЦІЇ „КУРЄРА ПОРАННОГО".

Дня 30. жовтня вполудне відбулась поліційна ревізія в редакції „Львовско-го Курера Поранн-ого" у Львові при вул. Мохнацького 48. Ревізія була теж у друкарні та в льокалі дільничевого виб. комітету листи ч. 4. Тревала більше ніж дві години. Забрали цілий транспорт виб. летючок, несконфіскованих. Рівночасно були ревізії в кількох академиків, що працюють у виб. комітеті нар. листи. Всюди конфіскували летючки.

УШКОДЖЕННЯ ПАМЯТКОВОЇ ТАБЛИЦІ.

Польські джерела повідомляють, що в Сокалі знищив хтось долішню часть памяткової таблиці з написом на гробниці польських вояків, що полягли в боях із українцями та більшовиками.

Льондон і Париж проти ревізії мирових договорів.

Англійська та французька преса гостро критикує промову Муссолінія про мирові договори. Тільки Ерве у „Віктоарі" обороняе промову італійського диктатора. Орган французьких націоналістів „Авенір" пише: „Про ревізію договорів говориться надто багато. Ми кажемо чорним сорочкам і їхнім німецьким приятелям, що до ревізії не допустимо. Вони мусять навчитись шанувати волю Франції. Хай німці не надіються на поміч таких зрадників Франції як Ерве, якого старання є смішні".

„Дейлі Телеграф" пише: „Промова Муссолінія гідна жалю. Вона тільки утруднюе порозуміння Франції з Італією. Ця промова є тільки доказом, що робота в справі закріплення мира поступила вперед дуже мало".

Англійська соціялістична преса пише, що Муссоліні своїми промовами приготовляе ґрунт під нову війну.

Боротьба на вулицях Ріо де Джанейро.

Дня 29. жовтня на вулицях Ріо де Джанейро кипіла боротьба. У битвах бере участь 5. полк бразилійської піхоти і полк кінноти. Військо здавило повстання. Вечором протиреволюційні відділи опанували дві касарні. На вулицях барикади. За один день згинуло майже 100 осіб.

Велике свято на Литві.

На днях литовська держава святкувала 500-літні роковини народження великого князя Витовта. По богослуженні в Ковні відслонено памятник того князя. На святі промовляв президент Сметона, який заявив, що Литва ніколи не зрезиґнуе з Вильна. Школа повинна виховати дітей так, щоби вони вміли боротись і здобути Вильно. (А. Т. Е.).

Б. президент Бразилії іде до Европи?

Німецька преса сповіщае з Нового Йорку, що б. президент Бразилії Вашинґтон Люїц виїхав кораблем до Европи. Майже всі міністри передреволюційного бразилійського уряду перебувають далі у вязниці.

Негру засуджений.

А. Т. Е. Льондон. Президента всеіндуського конґресу Еварлам Негру, якого недавно випущено на волю, засуджено знову на 2 роки вязниці за промови, в яких він накликав населення не платити податків.

Бомба в Калькуті.

А. Т. Е. Льондон. Гіндуські націоналісти вкинули в Калькуті до кімнати комісаря поліції Робертсона бомбу, яка спричинила велику шкоду. Комісар не ранений.

НОВИНКИ

— **На волі.** Повідомляють нас, що студент унів. Гошовський, арештований у Збоїсках після вибуху бомби, яка знищила тамошню чит. „Просвіти", в котрій він був головою, вийшов з львівської слідчої тюрми на волю.

— **Стшелец убив війта.** В Курниках Іванчанських, збаражського повіту, член „Стшельца" з Курник Іванчанських, маніпулюючи крісом, убив місцевого війта Францішка Шеліґу (поляка), стрілившн йому в живіт. Було це 23. жовтня ц. р. Війта похоронено, але на приказ прокуратури з Тернополя маеться перевести ексгумацію і секцію тіла. Убивника вправді придержано, але впливові поляки роблять заходи, щоби його пустили на волю.

— **Морози в Росії.** У Сибірі від трьох днів є морози. В Тобольську температура 22° Ц. На Уралі снігова заметіль. В Петрограді впали сніги.

— **З українського життя на Буковині.** Дня 2. листопада у Вижниці відбудеться велике українське протестаційне віче; таке-ж саме віче скликае українська національна партія дня 9. XI. в Кіцмані. Промовлятимуть посол д-р Путчак і сенатор Залозецький.

— **Конфіската діточого місячника.** Останне число (2) за жовтень місячника для дітей „Наш Приятель" підпало конфіскаті за пять рядків рубрики „Що де чувати", де представлено дуже загально події в нашому краю. Це перша конфіската від часу істнування місячника (виходить вже X. рік). Треба було витинати останню сконфіскованý картку.

— **Коли хлопцеві чогось захочеться.** У Львові при вул. Снопківській 4. мешкае різник В. і мае 17-літнього сина Михайла. Цей Михась конечно хотів плавати по морі і вмовив у себе, що коли його приняли до маринарки, то він був би найщасливішим у світі. Батько вніс до міністерства просьбу, щоби його сина приняли до школи моряків, але Польща мае так мало кораблів, що не може приняти до маринарки усіх хлопців, які люблять плавати по морі і тому міністерство прислало Михасеві В. відмовну відповідь. Син різника утративши надію бути моряком, так взяв собі це до серця, що повісився з розпуки. Але батько урятував його і Михась мабуть помириться з долею і замість плавати польськими кораблями, буде помогати різати свині та торгувати ковбасами.

— **Обережно в лазнях.** Жигмонт Спадкий пішов до лазні св. Анни у Львові купатися. Через його необережність хтось закрався до його кабіни, відчинив двері і вкрав золотий годинник і портфель, так що Жигмонт Спадкий утратив у лазні не лиш бруд свого тіла, але і 680 зол.

— **Без коментарів.** „Праґер Прессе" пише, що чехословацьке міністерство шкільництва і народьої культури ухвалило такі державні нагороди: німецькому письменникові Максові Бродові, що живе в ЧСР за його твір „Реібені", німецькій письменниці Герміні Медельській за її драматичні твори в німецькій мові, німецькому музикові Рудольфові Прохазці за його музичні твори. Також інші німецькі діячі на полі культури дістали чеську державну нагороду: Іван Бранберґер, Фридрих Адлер, Ганс Демец і т. д.

— **Ще один лік на рака.** В берлінській клініці повторено спроби лікувати недугу рака при помочі радія. Спроби закінчились в кількох випадках успішно і лікарі тієї клініки не тратять надії, що при помочі радія можна буде лікувати рака.

— **Будемо вічно молоді.** Професор Яворський, який винайшов новий спосіб відмолоджувати людей без операції, при помочі трансфузії крови, перебуваючи в Парижі, заявив журналістам, що досі його методою він вернув молодість 50 проц. усіх пацієнтів, яких він відмолоджував. Його метода уліпшуеться. Він відмолоджуе тим способом, що усувае зужиті елементи крови, а додае нові. Лікування тривае дуже довго і тому він приймае тільки пацієнтів нижче 70 літ. Проф. Яворський переконаний, що майбутня людина житиме найменше 120 літ і буде до смерти свіжа та здорова.

— **З життя Ленінграду.** „Рабочая Москва" пише, що за 9 місяців у Ленінграді було 1439 трамваевих катастроф, у яких згинуло 175 осіб, а 700 осіб було ранених. Причиною катастрофи брак дисципліни і непідготованість обслуги трамваїв.

— **Бетовен і жінки.** У Відні вийшла цікава книжка Ришарда Шпехта „Образ Бетовена", в якій широко змальоване життя цього музика. Окремий розділ цього твору присвячений відношенню Бетовена до жінок. Бетовен був крайним ідеалістом, що боготворив жінку, як щось досконале, добре і гарне, подружжя для нього було найбільшою святістю. Та дійсне життя часто розбивало його мрії та ілюзії: Його перша любов, співачка Магдалина Вільман покинула його, вийшла заміж за другого і скоро по весіллю померла. Бетовен полюбив вдруге Тересу Мальсатті, тіточну сестру свого лікаря, який був його приятелем. Але коли цей лікар побачив, що Бетовен хоче женитись з його сестрою, зрадив приятеля і перешкоджав йому в цьому. Через те Бетовен загнівався на нього, а коли вмирав, то цей лікар хотів лікувати його, але музик не перепросився з ним і заборонив йому прийти до його дому. Дехто вірив, що колиб цей лікар був лікував його, то він міг Бетовена урятувати від смерти і що гнів Бетовена до лікаря за ту Тересу Мальсатті скоротив його життя. Третя любов великого композитора Беттіна фон Брентано також зрадила Бетовена і вийшла заміж за Ахіма фон Армімс. Тільки четверта жінка, яку Бетовен любив, Тереса фон Брунсвік любила великого музика вірною любовю і зберегла йому вірність аж до смерти.

— **Напад на касієрку.** Касієрка великого берлінського театру „Люнапаляс" несла гроші до банку. По дорозі в білий день на вулицях Берліна на неї напали бандити, побили і забрали 3000 марок та зникли без сліду. На лихо, ця касієрка ще й так перестрашилась, що дістала нервовий розстрій і лежить у лічниці.

— **Пятидневний тиждень праці.** Річний зїзд американської федерації в Бостоні ухвалив резолюцію, з домаганням введення 5-дневного тижня праці у всіх ділянках промислу. Досі багато американських фабрик вже завело 5-дневний тиждень, а саме аж 500.000 робітників працює вже тільки 5 днів у тижні.

— **Яйце дінозавра.** Американська преса пише, що в краю Монтана в Америці найдено яйце дінозавра. Це є перше яйце передпотових птиць, яке знайдено взагалі. Учені твердять, що це яйце лежало в піску найменше міліон літ.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

за упокій душ бл. п.

Іляріона

і

Петра

ОГОНОВСЬКИХ

бувших професорів ґімназії

відправиться в понеділок дня 3. падолиста 1930 р. в год. 8. ранку в церкві Успенія Пр. Діви Марії у Львові, вул. Руська, на яке запрошує всіх знайомих і вірних

РОДИНА.

— **Зі заздрости.** Артистка німецького театру в Празі Ліяна Мартіні хотіла конечно грати головні ролі, а режісер давав їй другорядні. Амбітна артистка так терпіла від заздрости, що недавно випила отруту, але їй випомпували шлунок і вона буде жити.

— **Французької мови** вивчуе скоро та дешево дипльомована вчителька франц. і львівського університету, на збірних лекціях і поодиноко. Зголошення приймае Випозичальня книжок **„Ізмараґд", Львів, вул. Косцюшка 5 І. пов.** кожного дня від год. 9. рано до 7. веч.
807 2—?

З кіна.

„КОПЕРНИК" і „МАРУСЕНЬКА": *ЗОЛОТОВОЛОСИЙ ЯНГОЛ.*

Американський виріб, французький автор, німецькі пісні, актори росіянин і шведка, мабуть мадярський режісер — чи треба більше міжнародньої фільми? Афіші зовсім неточно заповідають фільму як про одно з найбільше дразливих питань сучасного подружа. Цеж питання про ролю гроша в подружі. Проблема вірности зачі-

(Продовження на стороні 6-ій.)

Куток мови.

Правнича мова.

„Життя і Право" ч. 3. У цьому числі редакція „Життя і Права" боронеться перед деякими нашими замітками щодо мови в своему журналі. Вже в цій відповіді є наглядний приклад різких прогріхів проти мови: напр. наскрізь нелітературна форма „мож" зам. можна"; „належить" у знач. належати до когось і „належить правильно говорити" (чистий польонізм) у знач.: треба, слід. Щодо відміни слова „закон", яке редакція „Життя і Права" хоче відміняти на зразок „Берліна" (отже „закона" зам. „закону"), відсилаемо її для розяснення цієї справи до Граматики В. Сімовича на ст. 147. Те саме торкаеться чистого польонізму „узнати", яке значить у нас стільки, що „взнати" (довідатися); отже те слово треба заступити терміном „визнати" (див. Словник Грінченка).

Годимося, що перекладчик (не „перекладник", як пише „Життя і Право") „мусить дословно перекласти, щоби читач, студіюючи, міг той закон інтерпретувати: словно і льоґічно". А проте ніхто, хто має мінімальне відчуття нашої народньої та літературної мови, не може назвати *нашою літературною сучасною* мовою текстів, що находяться в останнім, 3-ім числі „Життя і Права" від стор. 139—174 п. з. „Оречення Найвисшого Суду". Ось зразки тої мови: „Якщо отже в даному випадку пізвана щонайменше раз в марті або цвітні 1926 не була упоминана о залеглість..." „Отже" стоїть тут не на своєму місці, за польською складнею; „не була упоминана" польонізм, „о залеглість" польонізм і так сторінка за сторінкою, речення за реченням. „Поносить" (польсь.) вину, „іменно" (моск.) зам. а саме, „між вписаною а невписаною", „многих" (моск.), „зависимий" (моск.), „примінювати (моск.), примусових середників (!)", „піддатись лікарському забігови" (!) (поль.), „недопускаеме" (моск.) — таких слів, не наших зворотів і зовсім нелітературної складні є в цьому томі на фунти.

Інша річ дослівний переклад текстів, а інша такі макаронізми: „Право заставу набуте (!) в дорозі (!) екзекуції через заняття недвижимостей гасне по думці § 256. о. е., якщо віритель постараєсь до року про (!) продажу і ліцитаційне поступовання не буде належито (!) попиране (!)". Нашою мовою значило би це імовірно ось-що: „Право заставу, придбане на підставі екзекуції (або: екзекуцією), через заняття нерухомости гасне згідно з § 256. о. е., якщо віритель подбає до року про продажу і ліцитаційне поступовання (на „поступовання", що є чистісіньким дивоглядним польонізмом, могли би наші правники придумати краще слово!)... буде якслід піддержане".

дена т. с так ніжно, а такої далекої перспективи, що нема в ній нічого дразливого.

Це фільма старого стилю — чиста реалістична драма з великою дозою сентименту, так і нава „зворушуюча драма". Нема в ній ніяких нових технічних здобутків, ніякої надзвичайної вистави, психольоґічних нюансів для вибагливих „кінарів", зате є це дуже добре вирежісерована драма з першорядним артистом Чеховим із московського „Художественного Театру". Карін Бельє незвичайно симпатичною та дискретною в своїй ролі. *м. р.*

Дописи.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. (Припинення діяльности Т-ва „Луг" у Глещаві). Starosta powiatowy w Trembowli. L. 19/170/30. Trembowla, dnia 30. września 1930. Do Stowarzyszenia Gimnastycznego i Straży Ogniowej „Łuh" (na ręce przewodniczącego pana Jana Kołomyjca) w Hleszczawie. Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń zostało stwierdzonem, że tamtejsze stowarzyszenie istniejące od r. 1926, dotychczas nie uczyniło niczego, by osiągnąć swój główny cel statutowy, a mianowicie nie urządzało dotychczas kursów i ćwiczeń pożarniczych, nie postarało się o przyrządy ratownicze na wypadek klęski pożaru i nie bierze udziału w akcji przeciwpożarowej. Wobec tego tamtejsze stowarzyszenie przestało odpowiadać warunkom swego istnienia, określonego statutem zatwierdzonym przez U. Wojewódzki w Tarnopolu reskryptem z dnia 5 II. 1926. L. B. P. 1581., przeto starostwo jako władza administracji ogólnej I-szej instancji na podstawie § 24 ustawy z dnia 15/II. 1867 Dz. U. P. Nr. 134. o prawie stowarzyszenia się — zawiesza czynności tamtejszego stowarzyszenia gimnastycznego i straży ogniowej „Łuh" aż do stanowczego rozstrzygnięcia przez U. Wojew. w Tarnopolu sprawy rozwiązania tamtejszego stowarzyszenia „Łuh". Przeciw powyższemu wolno wnieść odwołanie i т. д. Zarazem polecam aż do definitywnego załatwienia, wszelki majątek stowarzyszenia jakoteż księgi oddać w przechowanie tamt. Urzędu gminnego. — Starosta powiatowy Schreiber. Видл Т-ва вніс рекурс до Воєвідства, в якім вказує, що Т-во робило вправи, а перерва у вправах спричинена була тільки попсуванням сприси. Після направлення сприси вправи відбувалися дальше. Глещавецький „Луг" брав нераз участь у гашенні пожеж як у Глещаві, так також в сусідніх селах.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Микола Олійник. При кінці вересня ц. р. помер у селі Варваринцях (теребовельського повіту) господар Микола Олійник. Теребовельщина, а особливо його рідне село, потерпіло тяжку втрату. Микола Олійник належав до найсвідоміших селян в повіті. Це був один з тих активних українських селян, які є підставою всякої організації на селі. Вже надовго перед війною зорганізував був покійний у своїм селі Т-во „Сокіл". Варваринські Соколи виступали нераз під його проводом на ріжних народніх святах в Теребовельщині. Рівночасно вже тоді брав активну участь в українськім політичнім житті, як голова місцевого комітету нац.-демократичної партії. Після війни головно його заходами відновлено в селі читальню „Просвіти" і засновано кооперативу. Покійний був душею в обох тих інституціях. Довгий час був постійним членом виділу читальні й управи кооперативи. Богато труду, часу і гроша доложив, щоби добути від місцевої громади площу під будову читальняного дому. Особливо ревно й охочо займався Покійний збірками на ріжні народні цілі. Товариство „Просвіта", Рідна Школа, українські інваліди богато йому завдячували. Всі доручення повітових українських установ виконував точно й радо. Не опустив ніколи жадних загальних зборів повітових товариств, був завсіди точно на ріжних повітових господарських анкетах, політичних зборах чи пов. народніх святах. Останніми часами почав сильно занепадати на здоровлю, але українським життям, особливо теперішніми виборами цікавився живо до останньої хвилі свого життя. В. Й. П!

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Загальна характеристика діяльности Академика Кирила Студинського, написав І. Свєнціцкий, стор. 9.

Іларіон Свєнціцкий: **Суспільне тло творчости Ів. Франка** (відбитка із Записок Н. Т. ім. Шевченка т. 93.) Львів 1930., стор. 29.

ЖУРНАЛИ:

„Сільський Господар", орґан Т-ва „Сільський Господар", Львів 1. XI. Ч. 21.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 30. жовтня ц. р. масло пріма експортове солене 4·00 зол., масло пріма бльокове несолене 4·00 зол., літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 11·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 31. жовтня, год. 3·30 попол. „Богема".
Пятниця, 31. жовтня, год. 7·30 веч. „Фіялка із Монмарт" Кальмана.
Субота, 1. листопада, год. 3·30 попол. „Травіята"; год. 7·30 веч. „Фіялка з Монмарт".
Неділя, 2. листопада, год. 3·30 попол. „Дім трьох дівчат"; год. 7·30 вечором „Фіялка з Монмарт".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 31. жовтня, год. 7·30 веч. „Король Никодим".
Субота, 1. листопада, год. 7·30 веч. „Король Никодим".
Неділя, 2. листопада, год. 3·30 попол. „Хоробрий вояк Швейк"; год. 7·30 веч. „Король Никодим".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 31. жовтня, год. 7·30 веч. „Вічне перо".
Субота, 1 листопада, год. 7·30 веч. „Вічне перо".
Неділя, 2 листопада, год. 3·30 попол. „Екзотична кузинка"; год. 7·30 „Вічне перо".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Танцюристка Ціллі (природно кольорова).
КАСІНО: Поцілуй (Ґрета Ґарбо).
КОПЕРНИК: Звукова фільма: „Золотоволосий янгол".
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.
ЛЕВ: Звукова фільма: „Король прошаків".
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Золотоволосий янгол".
ОАЗА: Весільний марш.
ПАН: Прокажена.
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Моє сонічко" (із Джанет Ґейнор).
ПАСАЖ: Звукова фільма: „Пісня елементів" (Люпе Велез) і додатки.
ПРОМІНЬ: Три пристрасти.
РАЙ: Звукова фільма: Парада кохання.
ХИМЕРА: Глупе щастя.
ФАТАМОРҐАНА: Жінка.
СТИЛЕВЕ: „Камелієва дама". Поліцмайстер Тагеев.
УТІХА: Його найліпший друг (Гарі Піль).

Програма радіо.

Субота 1. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·30 Музика на фасті. **Льондон** (356,3) 15·00 „Севільський цирульник". **Берлін** (419) 16·30 Концерт. **Харків** (426) 16·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 16·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Солісти. **Прага** (486,2) 11·00 Концерт. **Відень** (516,3) 10·30 Органи. **Будапешт** (550,5) 10·00 Богослуження. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

Неділя 2. XI. 1930.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження в катедрі. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·40 Спів Аніки Уймонен. **Берлін** (419) 9·30 Богослуження. **Харків** (426) 16·00 Концерт. **Рим** (441,2) 10·15 Релігійна музика. **Прага** (486,2) 11·00 Квартет Ондрички. **Відень** (516,3) 15·05 Капеля Марха. **Будапешт** (550,5) 16·00 Музика релігійна. **Москва** (1481) 18.30 Народня авдиція. **Париж** (1724,1) 18·30 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 718

Бірча:
1. XI. „Хмара".
Перемишль:
2. XI. „Танок Венери".
Театр в короткому часі завітає до Львова з двома премієрами „Танок Венери" і „Плач Ізраїля".

На „Рідну Школу" зложили ВП.: Терлецький Степан в Прусах ад Самбір 25 зол. зібраних в день вінчання п. Василя Пашка з п. Катрусею Семківною; Українська Каса на Личакові 36·11 зол. зі скарбонки; д-р Дмитро Левицький, Львів 50 зол.; Т-во „Українська Бурса" ім. Митрополита Графа Шептицького у Львові 500 зол.; Студентська Секція в Камінці Струмиловій 100 зол. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 814

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло"   В друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10